

ДО 15-РІЧЧЯ МІЖНАРОДНОГО НАУКОВОГО ЖУРНАЛУ «ЕКОЛОГІЯ ТА НООСФЕРОЛОГІЯ»

Перший номер журналу «Екологія та ноосферологія»* вийшов у 1995 р. Необхідність видання цього журналу пов'язана з тим, що після проголошення України як суверенної, незалежної, демократичної, правової держави колишній науковий всесоюзний журнал відділення загальної біології АН СРСР «Екологія», заснований у березні 1970 року, залишився в Російській Федерації.

Виникла гостра необхідність створення власного українського національного журналу «Екологія та ноосферологія». Це був перший фаховий журнал, який мав на меті опублікування робіт з нової галузі знань – не тільки з екології, але й з ноосферології, пріоритет розвитку якої належить українському вченому В. І. Вернадському, який підкреслював: «У геологічній історії біосфери перед людством відкривається велике майбутнє... людство, взяте в цілому, стає потужною геологічною силою. І перед ним, перед його мисленням і працею постає питання про перебудову біосфери в інтересах вільно мислячого людства як єдиного цілого... Ноосфера є нове геологічне явище на нашій планеті. У ній уперше людина стає найбільшою геологічною силою» (Вернадский, 1967, с. 354-357).

У привітанні до виходу першого номера підкреслювалося, що ноосферологія як загальнопланетарна наука, створена генієм В. І. Вернадського, сьогодні цікавить увесь світ. Вона залучає для вирішення своїх проблем фахівців із фундаментальної екології, ботаніки, зоології, ґрунтознавства, мікробіології, хімії, географії, геології, математики, фізики, інших галузей сучасного природознавства та суспільствознавства.

Мотиви народження журналу зрозумілі. Перша наукова спецрада з проблем екології на Україні була створена в Дніпропетровському державному університеті. Підготовка спеціалістів вищої кваліфікації з проблем екології та ноосферології віддзеркалює занепокоєння та турботу вчених-екологів за майбутнє нашої країни, переповерхене до краю гострими екологічними колізіями. За 15 років свого існування журнал намагався об'єднати навколо себе талановитих учених-екологів і практиків, що сприяє консолідації інтелектуального потенціалу екології та ноосферології, використанню досягнень цієї науки для захисту біосфери, навколишнього середовища і здоров'я людини. Редакція намагалась чітко проводити у життя Програму ООН 1973 р. щодо навколишнього середовища (ЮНЕП – United Nations Environment Programme). У цьому плані фундаментального значення набувають наукові ідеї основоположника вчення про біосферу і ноосферу Володимира Івановича Вернадського про те, що положення людини в еволюції біосфери знаходиться у двійстому аспекті – як біологічного виду і як розумної істоти, що завдяки інтелектуальному потенціалу здатна впливати на процес її розвитку (Ситник, 1995). Таким чином, екологія хоч і є синтетичною наукою про середовище проживання організмів, все ж не є інтегральним і досить повним ученням відносно навколишнього середовища людини. Учення про навколишнє середовище є подальшим розвитком екології та біогеоценології і виросло на основі цих наук. Воно повністю використовує принципи екології, але йде далі. Воно базується на інтегруванні фактів і концепцій як природно-історичних наук, включаючи екологію, так і соціально економічних (Вернадський, 1967; Ситник, 1995; Шеляг-Сосонко, 2001; Травлєев, 2001; Голубець, 2007 та ін.).

Редакція намагалась залучити до співробітництва видатних спеціалістів у галузі природничих та фізико-математичних наук різних закордонних екологічних центрів – Іспанії, Ізраїлю, Індії, Росії. Згідно з реєстрацією журналу заплановано випуск чотирьох номерів на рік. Рубрикація журналу включає основні питання екології, біогеоценології, охорони навколишнього середовища людини – природного середовища, штучного середовища, соціального блоку; питання екологічного ґрунтознавства, ботаніки, зоології, інформатики, охорони природи; дискусійний розділ; хроніку; розділ «Наші втрати» тощо.

У склад редколегії включені вітчизняні та зарубіжні добре відомі вчені:

дійсні члени Національної академії наук України: К. М. Ситник (заступник головного редактора), Д. М. Гродзинський, М. А. Голубець, Г. В. Єльська, Е. Д. Нево (Ізраїль), О. О. Созінов, Ю. Р. Шеляг-Сосонко;

члени-кореспонденти НАН України та зарубіжних академій наук: А. П. Травлєев (головний редактор), С. П. Вассер, Б. М. Данилишин, Я. П. Дідух, І. Г. Ємельянов, В. Г. Радченко, С. О. Шоба – чл.-кор. АН Російської Федерації;

* Для сучасного розуміння екології та охорони навколишнього середовища людини за ініціативою академіка К. М. Ситника було сформульовано назву журналу «Екологія та ноосферологія».

доктори та кандидати наук:

Д. Г. Рей (Індія), Л. О. Карпачевський (Росія) – почесний професор Дніпропетровського державного аграрного університету, науковий редактор; Jose Manuel Rescio Espejo (Іспанія) – заступник головного редактора, почесний професор Дніпропетровського національного університету ім. Олеса Гончара; Eugenio Dominguez Viches (Іспанія) – до 2006 р. – ректор Кордобського університету; В. М. Петренко – голова Асоціації засобів масової інформації України; Н. А. Білова – Академія митної служби України; А. В. Боговін (наук. редактор) – Інститут землеробства УААН; А. І. Вінніков (Дніпропетровськ), І. М. Волошин (Львів), П. А. Вольц (США), Ю. І. Грицан (Дніпропетровськ), Б. М. Данилишин (Київ), Я. П. Дідух (Київ), М. М. Дронь (Дніпропетровськ), В. М. Зверковський (Дніпропетровськ), О. В. Коваленко (Дніпропетровськ), С. С. Костишин (Чернівці), А. І. Кривульченко (Кіровоград), О. О. Кочубей (Дніпропетровськ), А. П. Лебеда (Київ), І. А. Мальцева (Мелітополь), М. Д. Мельничук (Київ), В. І. Михайлик (Одеса), Л. П. Мицик (Дніпропетровськ), Я. І. Мовчан (Київ), В. І. Ніколайчук (Ужгород), В. А. Нікорич (Чернівці), Л. І. Остапенко (Київ), В. І. Парпан (Івано-Франківськ), О. Є. Пахомов (Дніпропетровськ), С. П. Позняк (Львів), М. В. Поляков (Дніпропетровськ, ректор Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара), О. О. Прималенний (Севастополь, Космічне агентство), Ю. Г. Пузаченко (Росія), Д. Г. Рей (Індія), О. Г. Санковський (Росія), В. С. Стогній (Київ), В. В. Хуторний (Космічне агентство України), Й. В. Царик (Львів), Н. М. Цветкова (Дніпропетровськ), С. В. Чернишенко (Дніпропетровськ), Ю. М. Чорнобай (Львів), Л. Д. Чумаков (Дніпропетровськ, Придніпровський науковий центр НАН України), В. І. Шеманьов (Дніпропетровськ).

Наявність існування центрального в екології та ноосферології журналу зобов'язує редакцію виконувати завдання об'єднання, консолідації наукових сил екологів на вирішення невідкладних завдань у галузі екології та охорони навколишнього середовища людини.

Журнал «Екологія та ноосферологія» із самого початку одержав значне міжнародне визнання. Редакція журналу має тісні творчі відносини з Іспанією (Кордобський університет) – Jose Manuel Rescio Espejo (заступник головного редактора та почесний професор Дніпропетровського національного університету ім. Олеса Гончара) та Eugenio Dominguez Viches, а також з Індією – доктором біологічних наук, професором Д. Г. Реєм (Індія) та Ізраїлем – академіком НАНУ, проф. Е. Д. Нево.

Діяльність журналу за минулі роки можна оцінити за характером і значенням надрукованих робіт та їх авторів. Наведемо скорочений список авторів – учасників у роботі журналу.

Том 1, 1995, 196 с.: К. М. Ситник, С. М. Стойко, А. П. Травлєєв, О. Л. Бельгард, М. А. Голубець, Ю. Р. Шеляг-Сосонко, В. М. Петренко, Л. О. Карпачевський (Росія), Я. П. Дідух, Н. А. Білова, Й. В. Царик, К. А. Малиновський, Д. М. Доброчаєва, С. В. Зонн (Росія), Д. Г. Рей (Індія).

Том 2, 1996, 215 с.: С. В. Зонн (Росія), С. П. Вассер, К. М. Ситник, М. А. Голубець, О. С. Ісаєв, Л. М. Носова (Москва), Е. Д. Нево (Ізраїль), О. Л. Бельгард, Б. М. Данилишин, В. Я. Шевчук, А. В. Боговін.

Том 3, 1997, 249 с.: К. М. Ситник, В. І. Парпан, Й. В. Царик, Ю. Р. Шеляг-Сосонко, І. Г. Ємельянов, С. В. Зонн, І. С. Зонн, Н. А. Білова, І. А. Мальцева, В. М. Петренко.

Том 4-5, 1998, 254 с.: К. М. Ситник, Ю. Злобін, Л. І. Мусатенко, Е. Нево (Ізраїль), С. І. Дорогунцов, С. В. Чернишенко, О. А. Прималенний, В. Ф. Прісняков, В. А. Межжерін, Г. І. Швєбс, В. І. Шанда, В. С. Савчук.

Том 6, 1999, 234 с.: І. Г. Ємельянов, А. П. Травлєєв, С. В. Зонн, С. В. Чернишенко, Л. П. Мицик, А. Ф. Кулик, В. В. Тарасов, О. Є. Пахомов, В. Л. Булахов, Д. Г. Ємшанов, В. В. Юрко та ін.

Том 7, 1999, 157 с.: Н. В. Заіменко, В. І. Шанда, І. Є. Олег, О. М. Байрак, В. І. Щербак, Л. В. Ємельянова, С. В. Зонн, В. М. Петренко, Ю. Г. Гамуля, С. В. Чернишенко, В. В. Нікіфоров.

Том 8, 1999, 185 с.: Т. А. Романова (Білорусія), С. В. Зонн (Росія), Ф. С. Березовська, В. Є. Белозеров, Д. С. Орлов (Росія), Н. П. Грицан, Фахури, Джулія Якуб (Іорданія), Т. А. Зубкова, Л. О. Карпачевський (Росія), В. Ю. Нечос, В. І. Шанда, В. М. Яковенко, Н. А. Білова, І. А. Іванько, В. Я. Дворнік (Фінляндія), О. О. Бобров, Ю. Г. Гельцер (Росія), В. Г. Мішньов, Є. А. Головка, О. І. Дзюба, Л. Г. Долгова, І. Г. Ємельянов та ін.

Том 9, 2000, 145 с.: Ю. Г. Вєрвєс, Хосе Мануель Реціо (Іспанія), В. А. Топачевський, І. Г. Ємельянов, А. П. Травлєєв, Л. О. Карпачевський (Росія), Н. А. Білова, Л. С. Фіра, І. Х. Узбек, І. А. Мальцева, В. М. Яковенко, М. Й. Цайтлер, С. В. Чернишенко, І. Ф. Власенко та ін.

Том 10, 2001, 172 с.: С. Я. Кондратюк, Л. І. Мусатенко, Ю. Р. Шеляг-Сосонко, Н. В. Хлизіна, А. П. Травлєєв, К. М. Ситник, Н. А. Білова, Л. С. Фіра, Т. А. Зубкова, Фахури

Джулія Якуб (Йорданія), М. В. Шпак, Й. В. Гриб, Ю. Р. Шеляг-Сосонко, Ю. Г. Гамуля, Л. П. Мицик, А. В. Івашов, А. А. Головльов (Росія), М. Й. Цайтлер, І. І. Судніцин (Росія), О. С. Решетило.

Том 11, 2002, 134 с.: Recio Espejo J. M., Nunez Granados M. R., James Clive Finlayson, Khrokalo L. A., О. В. Міхєєв, Є. Н. Рузіна, В. С. Малиш, М. А. Таран, С. В. Чернишенко, Г. І. Андрєєв, М. А. Голубець, С. В. Зонн, А. П. Травлєєв, Я. І. Ганський, О. І. Криволицький, М. В. Нецветов, П. К. Хиженков, Ю. В. Манівчук, Л. О. Карпачевський та ін.

Том 12, 156 с.: Recio Espejo, A. M. Nekhay, В. В. Юрко, Ю. В. Шкіль, Н. А. Білова, А. П. Травлєєв, В. В. Нікіфоров, О. Є. Пахомов, І. О. Дудка, М. А. Таран, О. К. Балалаєв, І. А. Іванько, А. М. Бондарук, С. С. Костишин, С. С. Руденко, С. С. Морозова, Я. І. Гонський, В. Г. Щербина, Ю. Л. Полева, Г. І. Андрєєв та ін.

Том 13, 2003, 160 с.: Jose Maria Casado Raigon, Marta Santamaria Belda, В. С. Ткаченко, І. І. Коршиков, М. П. Козловський, В. А. Горейко, А. В. Боговін, Н. А. Білова, В. І. Шанда, О. В. Міхєєв, О. В. Жуков, О. Є. Пахомов, В. В. Бригадиренко, І. Х. Узбек, В. І. Шеманьов, О. К. Балалаєв.

Том 14, 2003, 109 с.: Kurian Mathef Abraham, Thomas T. Valampampil, A. Rekha, Alexandr Nekhay, С. В. Плаксін, Л. М. Погоріла, В. С. Ткаченко, Л. П. Мицик, Т. В. Парпан, І. В. Шедловський, С. С. Руденко, С. С. Костишин, Ф. А. Чмиленко, Ю. Г. Щербина.

Том 15, 2004, 165 с.: I. Dvornyk, N. Voiko, I. Chomka, I. Stefurak, S. Santhoch, V. Sobha, M. Yurahno, В. Л. Самохвалова, І. А. Мальцева, О. М. Сумароков, П. К. Хиженков, І. І. Колоцова, Л. А. Федотова, Л. В. Васічкін.

Том 16, 2005, 146 с.+ 286 с.: A. Simchuk, A. Svashov, M. Bindu, V. Sobha, Jose-Maria Cusado Raigon, L. Parras Alcantara, B. Lozano Gurcia, L. Coral Mora, Ю. В. Маківчук, І. Ф. Мальцева, В. В. Бригадиренко, К. К. Голобородько, О. О. Дідур, В. А. Горейко, М. В. Нецветов, Й. В. Царик, В. В. Лавров, Ю. О. Карпенко, Ю. Г. Масюкевич, П. М. Бойко, М. Ф. Бойко, М. М. Приходько, В. М. Скробала, Б. О. Барановський, О. В. Мацюра, О. М. Кунах, Л. В. Орел, В. С. Недзвецький, Ю. В. Лихолат, Н. А. Хромих, І. Х. Узбек, С. С. Радченко, Ю. Л. Полева, М. С. Якуба.

Том 17, 2006, 115 с.: Luis Parras Alcantara, L. E. Corral Mora, J. Gil Torres, E. Severinovskaya, E. Yu. Zaychenko, С. С. Руденко, Т. В. Филипчук, Л. А. Некрасова, Т. В. Парпан, В. Л. Самохвалова, В. М. Іваницька, К. М. Божко, О. В. Мацюра, М. А. Листопадський, П. Г. Лихацький, Л. С. Фіра, М. С. Лугінін, Л. І. Григор'єва, Ю. О. Томілін.

Том 18, 2007, 152 с.+ 185 с.: A. Simchuk, A. Ivachov, I. Savuchkina, V. Oberemok, М. А. Голубець, П. С. Гнатів, В. І. Шанда, І. А. Чемерис, О. В. Чоха, Л. М. Фельбаба-Клушина, О. Б. Вовк, В. А. Горбань, С. С. Костишин, Н. С. Хорбут, М. В. Талах, С. С. Руденко, І. М. Смоленський, В. В. Клід, М. Б. Шпильчак, І. Х. Узбек, Л. А. Федотова, І. З. Кернична, Л. С. Фіра, В. М. Іваницька, І. А. Іванько, О. В. Жук, С. С. Костишин, І. Г. Ємельянов, В. І. Домніч, О. А. Прималенний, О. П. Котов, В. В. Зубарев, С. С. Воднев, Ю. І. Грицан, О. С. Воронкова, О. Г. Карась, Т. С. Чмиленко, Ф. О. Чмиленко.

Том 19, 2008, 181 с.: A. Viju Kumar, Kurian Mathew Abraham, В. І. Шанда, Н. В. Хлизіна, В. С. Чернишенко, І. В. Гончаренко, С. С. Руденко, М. В. Талах, Й. В. Царик, У. І. Копитко, О. С. Комаров, В. В. Бригадиренко, У. М. Альошкіна, І. А. Мальцева, Ю. П. Адаменко, О. В. Мацюра, М. В. Мацюра, С. А. Яровой, Ю. Л. Бредіхіна, Л. Г. Вельчева, В. А. Васін, В. О. Лях.

Засновниками журналу є Дніпропетровський національний університет й Асоціація засобів масової інформації України при активній участі і підтримці Наукової ради з проблем ґрунтознавства НАН України. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ 5258 від 02.07.01 р. ISSN 1726–1112. Головний редактор – член-кореспондент НАН України, голова наукової ради з проблем ґрунтознавства НАН України проф. А. П. Травлєєв. Заступники головного редактора – академік НАН України К. М. Ситник та професор Jose Manuel Recio Espejo (Іспанія).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Вернадський В. І. Біосфера. – М., 1967. – С. 354-357.

Вернадський В. І. Сторінка з історії ґрунтознавства (пам'яті В. В. Докучаєва) // Наукове слово. – 1904. – Кн. 4. – С. 11.

Голубець М. А. Фундаментально про екологію, середовищезнавство, охорону природи, охорону довкілля та геосоціосистемологію / М. А. Голубець, П. С. Гнатів // Екологія та ноосферологія. – 2007. – Т. 18, № 1-2. – С. 7-16.

Петренко В. М. Розвиток ідей лісової екології та ноосферології в працях В. В. Докучаєва, Г. М. Висоцького, О. Л. Бельгарда // Екологія та ноосферологія. – 1995. – Т. 1, № 1-2. – С. 41-48.

Роде А. А. Георгій Миколайович Висоцький і його праці // Передмова до Т. 1. Вибрані твори М. Г. Висоцького. – М., 1962. – С. 9-10.

Розанов Б. Г. Основы учения об окружающей среде. – М.: МГУ, 1984. – 375 с.

Ситник К. М. Значення біосферно-ноосферних ідей В. І. Вернадського для екологічної стратегії збереження ресурсів біосфери та оптимізації життєвого середовища / К. М. Ситник, С. М. Стойко // Екологія та ноосферологія. – 1995. – Т. 1, № 1-2. – С. 5-11.

Травлев А. П. Д. И. Менделеев, В. В. Докучаев, Г. Н. Высоцкий, А. Л. Бельгард в истории развития науки о степных лесах / А. П. Травлев, Н. А. Белова // Екологія та ноосферологія. – 2001. – Т. 10, № 1-2. – С. 5-12.

Шеляг-Сосонко Ю. Р. Біосфера, екологічна та соціальна роль фітостроми // Екологія та ноосферологія. – 2001. – Т. 10, № 1-2. – С. 31-41.

Шварц С. С. Экологические основы охраны биосферы // Методологические аспекты исследования биосферы. – М., 1975. – С. 100-112.

К. М. Ситник,
академік Національної академії наук України,
почесний директор Інституту ботаніки
ім. М. Г. Холодного НАН України

А. П. Травлев,
член-кореспондент Національної академії наук України,
доктор біологічних наук, професор кафедри геоботаніки, ґрунтознавства
та екології Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара